

יסודות בעבודת השם

פסח - ד'
הסיבה וארבע כוסות

קונטרס
"יסודות בעבודת ה'"
פסח - ד'

משיעורי הרה"ג
ר' אהרן רובינפלד
שליט"א
בעהמ"ח ספרי
"תורת הקנינים"
"תורת המצוה"

יצא לאור:
ניסן תשע"ט

לכל ענייני הקונטרס

להתקשר - באר":

058-3202693

ניו יארק:

845-239-7108

לאנדאן:

07930-196425

אנטווערפן:

0485-683303

או באימיל:

yesoidos@gmail.com

עימוד:

(+972-)054-8531131

מצות הסיבה וארבע כוסות

תוכן המאמר

- א. ליל הסדר – ליל החירות א
ב. חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים ג
ג. כולנו מסובים כ'בני מלכים' ז
ד. ד' כוסות – רמז על ד' מלכויות ט
ה. ענין ד' מלכויות – בנפש האדם יג
ו. תוקף חשכות הגלות – ועוצם אור הגאולה טז
ז. גאולת הנפש בכל שנה ושנה כג
ח. גואלנו ה' צבאות שמו "קדוש ישראל" כו

ליל הסדר – ליל החירות

לסדר את עבודת ה' שלו במשך כל ימות השנה.

לבן, בימים הללו שלפני התקדש חג טרם ליל הסדר הקדוש הזה, ראוי לדעת שאנו ניגשים כעת לסידור כל התורה, כל המצוות של כל השנה, כל עניני עבודת ה', וכל התנהגות במחשבה דבור ומעשה של כל השנה. ולכן מוטל עלינו עכשיו להתכונן בפנימיות עבודת הלילה, ולהתכונן לערוך אותו כראוי. וכמו שעוסקים בהכנות החג במעש ובפועל, כן יש לעסוק גם בהכנת הנפש אל פנימיות החג, ולמרות שהמלאכה מרובה וכל איש ישראל עסוק מאוד וטרוד בטירדות הבית, ראוי מאוד להקדיש זמן להכין את עצמו לקראת

ליל הסדר – סדר על כל השנה

העבודה שכלל ישראל עושים בליל פסח, נקרא ליל הסדר, צדיקים אמרו רמז במה שנקרא כן, כי בזה עושים סדר לכל השנה כולה, שכפי מה שאדם מתנהג בליל זה, ולפי מדריגתו בליל זה, כן תהיה הנהגתו ומדריגותיו במשך כל השנה כולה.

הענין בזה הוא, כי כמו שיציאת מצרים הוא שורש גדול לכל מצות התורה, כמבואר בקדמונים, כמו כן הוא מצד הארת הזמן, שהזמן של ליל הסדר, ליל יציאת מצרים, הוא שורש לכל השבתות, ולכל הימים טובים, ולכל ימות החול של כל השנה, והקדושה הנשפעת על האדם בלילה זה מסייעת לו

שיעבוד על זה שיהיה בבחינת אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שהאור המגיע אליו בליל פסח, ישאר לכל השנה כולה.

לפיכך אנחנו חייבים להכין את המח שלנו, להבין ולהשכיל היטב מהו ענין היציאה משעבוד לחירות בליל זה, ובמה זה מתבטא בסדר עבודת החיים, ולעורר את הלב שיוכל האדם באמת לקחת את ה'חירות' לכל השנה כולה, בכל מערכות עבודתו את ה'.

הסיבה וד' כוסות תקינו רבנן דרך חירות במשנה ריש פרק ערבי פסחים (פסחים צט:): שנינו "ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי".

במשנה זו מפורטים שני המצוות שתקנו חז"ל בליל הפסח בנוסף על המצוות הנוהגות מדאורייתא בלילה זו, והם מצות שתיית ארבע כוסות, ומצות הסיבה שהוסיפו חכמים מדבריהם. שני מצוות אלו מעכבות בליל הסדר, ד' כוסות מעכבות, וגם מצות הסיבה מעכבת, שאם אכל המצה בלא הסיבה לא יצא ידי חובתו, והם שני מצוות שחז"ל תיקנו ברוח קדשם בליל התקדש חג.

שני מצוות אלו מיוסדות על מה שהמשנה אומרת להלן (דף קטז:): "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" שנאמר "ואותנו הוציא משם", שהחיוב על כל

הלילה הגדול, כי עיקר ההכנה לקראת החג היא הכנת הנפש ללילה זה, שבו נסדר כל השנה כולה.

מנהגי חירות בליל הסדר

הנה עיקר ההתעסקות בליל הסדר הוא בענין החירות, אוכלים מצה זכר לחירות, כמו שאומרים מצה זו שאנו אוכלים על שום שלא הספיק בצקם להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם. ד' כוסות תקינו רבנן דרך חירות, תקנו הסיבה דרך חירות, וכן הטיבולים, הכל הוא זכר לחירות. לאור האמור נמצא שהסדר שעושים בלילה הזה לכל השנה הוא "סדר של חירות" לכל השנה כולה.

דבר זה נרמז במשנה "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן", שטעם הדבר כדי שישאר טעם מצה בפיו, ונרמז בזה שטעם המצה שהיא ה'חירות' - ישאר בפיו לכל השנה, שכל השנה כולה צריך לינוק מאותו 'חירות' שנשפעה בליל הסדר.

והגם שכל העבודה של ליל הפסח הוא בעיקר באתערותא דלעילא, שהרי בני ישראל היו אז בבחינה של "ואת ערום ועריה", ומשם הגיעו למ"ט ולנ' שערי קדושה, והרי ידוע שכל אור היורד אל נשמת האדם באיתערותא דלעילא בלבד אינו מתקיים אצל האדם, מכל מקום זהו רק מצד ההשפעה של הקב"ה, אבל עדיין הדבר תלוי בבחירתו של האדם, כי השי"ת נותן כח להאדם

ד' כוסות ולאכול בהסיבה, ולהוסיף אח"כ שגם העני מחוייב בהם, ומדוע הביאה המשנה כל עיקר חיוב ב' מצוות אלו רק בתוך דינו של העני.

הבלל הוא, שכל מצוה צריך ישראל לצפות לקיימה כראוי הן במעשה והן במחשבה, וגם בהתלהבות ובאש קודש שהיא כתוצאה מהתבוננות במחשבה. במצוה זו של ד' כוסות שהוא לגלות ה'חירות', בודאי שחלק הדרש הוא הפשט, כי כל ענין שתיית הד' כוסות הוא רק כעין כלי להרגשת החירות שיש בליל פסח. לכן יש איפוא ליכנס לתוך ענין החירות במחשבה ובלבד לתוך חדר, להבין על בוריו ענין החירות של ליל הפסח, שהרי המשנה מדגשת ש'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים'.

אחד להרגיש בעצמו ענין יציאת מצרים, והגם שאכילת מצה מרמזת גם כן על הגאולה, אכן המצוה המורה על ענין חירות בפועל ממש, הם מצוות הסיבה וד' כוסות, וכמו שאמרו (שם קט:): ד' כוסות תקנו רבנו דרך חירות, כי שתיית כוסות יין בהסיבה הוא כדרך המלכים, ועל זה אמרו (שם קח:): שתאן חי, ידי חירות לא יצא. ועל המשנה (צט:): לא יאכל עד שיסב כתב הרשב"ם (ד"ה ואפילו) עד שיסב כדרך בני חורין במטה ועל השלחן זכר לחירות.

והנה צריך ביאור בלשון התנא ששנה חיוב ארבע כוסות וחיוב הסיבה בלשון "אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, ולא יפחתו לו מד' כוסות של יין וכו'", ומדוע לא נקט המשנה תחילה עצם הדין לומר שחייב כל אדם לשתות

ב

חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים

גאל עמהם. שנאמר, ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו. לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל ולשבח וגו'.

המהר"ל בספרו גבורות ה' (פרק סא) מדייק בזה דיוק נפלא, במה שבתחילה הוא אומר "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" ואינו אומר "כאילו אף הוא יצא", ועל זה מביא

"עשה ה' לי בצאתי ממצרים"

פתח דברינו יאיר, לבאר תחילה איך ענין החירות נשפע בלילה זה לכל אחד ואחד מישראל בפרטות. הנה, אנו אומרים בהגדה של פסח "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו

אבל מצד הקדוש ברוך הוא שהוא פועל הגאולה הוציא הכל ביחד. עכ"ד.

המהר"ל מגלה לנו בדברי ההגדה דבר נורא, שכל איש ישראל חייב להרגיש ולראות עצמו כאילו כל יציאת מצרים היתה רק בשבילו, "הוא יצא מצרים" בעצמו, בלא התייחסות לאבותיו, שלא תהיה הרגשתו כאילו אבותיו יצאו ממצרים, והוא רק כנטפל אליהם ביציאתם, אלא "הוא יצא ממצרים", וכדברי הכתוב "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים", שכל יהודי בכל דור ודור מכריז ואומר לבנו "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים", לו בעצמו. ומה שאח"כ כתוב "לא את אבותינו בלבד גאל אלא אף אותנו" כאן צירף את גאולתינו אל גאולת אבותינו, היינו שמצד הקב"ה במה שיש לשבחו ולפארו צריך על שניהם, גם על גאולת האבות, וגם על גאולת עצמו. אבל מצד החיוב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, צריך לראות "כאילו הוא יצא ממצרים", אף בלא אבותיו.

ומבאן מקור חזק מאד למה שכתוב בספרים הק' שבכל ליל פסח מתקיימת גאולת מצרים בפועל ממש אצל כל אחד ואחד מישראל מחדש בכל שנה ושנה, יציאת מצרים פרטית ששייכת אליו בלבד, ואפילו אם אינו בגשמיות בפועל, אבל ברוחניות הוא בפועל ממש.

הפסוק "בעבור זה עשה ה' לי" שמייחס את הגאולה לדורותינו אנו, בלא צירוף אבותינו. ואח"כ מוסיף התנא ואומר "לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה אלא אף אותנו", ומביא הפסוק 'ואותנו הוציא וגו', כאן מייחס כבר הגאולה שנגאלנו בצירוף עם אבותינו.

וכתב שיש בזה באמת שני ענינים, כי בתחילה הוא אומר "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו", והיינו שכל אדם חייב שיראה עצמו "כאלו יצא ממצרים", ויש לו לשבח לפאר ולרומם להקדוש ברוך הוא על זה, כמו שמסיים "ולפיכך אנחנו חייבים להודות להלל" וגו'. ואין זה דומה למה שאמר אח"כ "לא את אבותינו גאל אלא אף אותנו", כי כאן רצה לומר שכל דור ודור חייב לראות את עצמו כאלו הם היו היוצאים, ולא יביט הדור ההוא לדור שיצאו גם כן, רק יראה הדור שהוא היוצא, מבלי שיביט שאחרים יצאו גם כן, כי כל דור ודור בפני עצמו הוא, ולכך יראה כאלו הוא היוצא, ולא יביט אל זולתו, ולכך מביא קרא "בעבור זה עשה לי" ולא כתיב לנו, כאלו הוא היה היוצא.

אבל לקמן אמר "לא את אבותינו בלבד גאל" וכו', ר"ל כי השם יתברך הוא שהוציא האבות והבנים יחד, ולפיכך אמר "לא את אבותינו בלבד גאל אלא אף אותנו" ורצה לומר שמצד המקבל שהוא הדור, יראה כאלו הוא היה היוצא מבלי שיביט אל אחרים,

הנפעל בזה הזמן, כי כאשר מכיר האדם בהשתנות לישראל מה נשתנה, אזי תירוצים לא יחסר לו, ע"כ.

ובזה הוא מבאר דברי הגמ' (פסחים קטז). במה שאמר רב נחמן לדרו עבדו, עבדא דמפיק ליה מריה לחירות, ויהיב ליה כספא ודהבא, מאי בעי למימר ליה, אמר ליה בעי לאודויי ולשבחי. אמר ליה פטרנן מלומר מה נשתנה וכו'. וכתב שיען שהעיקר בזה החג הוא שיכיר האדם בהשתנות והחדשות הנפעל בו, לכן רצה לבחון אותו אם הוא מכיר ומרגיש בהחירות, כי אם אינו מכיר העבד בהחירות, אין לו שום טובת הנאה בזה הכספא ודהבא דיהיב ליה מריה, כי מה שקנה עבד קנה רבו. ועל זה השיב לו העבד דבעי לאודויי ולשבוחי, ורמז לו בזה שמכיר שפיר בזה ההשתנות שיצא לחירות, ומבין להחזיק טובה למריה שהוציאו לחירות, ולכן אמר לו פטרנן מלומר מה נשתנה, כי מאחר שהוא מכיר בהשתנות החדשות, זאת ההכרה הוא העיקר.

חרי דבריו ברור מללו, שעיקר רצון ה' כלילה זו הוא "שירגיש האדם בתפיסת דעתו בהשתנות הנפעל בזה הזמן" היינו שבליל פסח צריך כל האדם להרגיש בלבו ונפשו הרגשת החירות, שהוא לילה אחרת משאר הלילות.

הנה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע כותב בספרו פרי צדיק שהטעם שבליל

על פי האמור אנו למדים, שאין לגשת לליל קדוש ונורא זה כמו שרגילין לחשוב שיש בכל שנה איזה המשכה מיציאת מצרים של אבותינו, שמשם נמשך גם אלינו הארה של יציאה ממצרים בכל דור, לא כן הוא, אלא צריך אדם לראות ש"הוא יצא ממצרים" כיום בפועל ממש, אף ללא היציאת מצרים של אבותינו, "הוא יצא ממצרים" כל אחד צריך לומר "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים".

אומרים בתפילה "ותתן לנו מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום חג המצות הזה זמן חירותינו", אין אומרים 'זמן חירות אבותינו', אלא 'חירותינו', ולכן הוא מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון, כיון שלנו יש חירות בחג הפסח בכל שנה ושנה.

רצון ה' שתהיה "הרגשה" של חירות בלב ונפש כל אחד מישראל

איתא בספר סוד ישרים (מהרה"ק ר' הענין מראדזין זי"ע) שמה ששואלים 'מה נשתנה', שלכן צריכים גם לעשות כמה שינויים בליל הסדר, הוא משום שכל אדם מרגיש שיש איזו השתנות והתחדשות שמשוהו לא כמו שהיה עד הנה, ועל ההרגשה הזאת שמשוהו השתנה הלילה הזה מכל הלילות, על זה שואלים מה נשתנה.

וז"ל: כי זאת הוא עיקר הרצון ית' שירגיש האדם בתפיסת דעתו בהשתנות

כדי להכניס בלב ההרגשה בפועל של השמחה והחירות שהוא יצא ממצרים, שזה דבר נוסף על החכמה ובינה. ולכן באמת הכל הוא בדרך שאלה ותשובה, מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, מרור זה שאנו אוכלים על שום מה, הכל בדרך שאלה ותשובה, שכן נפעלת יותר ההרגשה בלב אדם.

ובינן שכן הוא, ראוי מאוד להתעורר לפני ימי הפסח להיות "תכין לבם", שהרי ענין של הרגשה אינו דבר שמתהווה אצל האדם מעצמו, אלא יש להתרגל לכך זמן זמנים קודם לכן, ולכן תיקנו חז"ל קריאת ד' פרשיות קודם הפסח, שכולם הם כהכנה לחג הפסח, ובפרט כשכבר מגיע שבת הגדול, וימים ספורים לפני הפסח, ראוי כבר להחדיר בלבו ההרגש שהנה זה בא, הנה מגיע הלילה הזה, לילה שבו צריכים להרגיש ענין חירות יציאת מצרים המתקיימת בשנה זו בפועל ממש, וכפי האמור מדברי המהר"ל שזו יציאה של האדם בעצמו גם לולי היציאת מצרים של אבותינו, וזו תהיה התפארת של מצוות הלילה, הרגשת החירות בלב, שהאדם מרגיש בעת שתיית ד' הכוסות והסיבה.

והכלל בזה הוא שה'מח שליט על הלב', שכשהמוח מרחיב דעתו ומתבונן ומתעמק בדבר, כבן שמחפש ומתבונן בגנוי אביו למצוא דברים יקרים ועמוקים ששייכים אליו, בזה המוח נעשה שליט על הלב, ומעוררו שתהיה

פסח הכל הוא בדרך שאלה ותשובה, משום שעל ידי שאלה ותשובה נכנסת יותר ההרגשה בלב של כל הענינים, שזה הוא העיקר בליל פסח. והוא מפרש בזה מאמר ההגדה ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וז"ל: מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, ואין הכוונה על הסיפור בלבד, שעל זה אין צריך חכמה שהוא הכל דברים כתובים, רק העיקר כמו שאמרנו להכניס הבהירות בלב, כאלו הוא יצא ממצרים, ושירגיש זה בנפשו, כמו שהרגישו אז השמחה והחירות כשיצאו בליל זה.

ועל זה אמרו כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, ואף שהוא גם בפשוטו, וכמו שהביאו אחר כך שהיו מספרין ביציאת מצרים כל אותה הלילה כו', אבל העיקר להכניס בהירות הזו בלב. ועל זה זכר שאפילו מי שקנה החכמה בקנין צריך לענין סיפור יציאת מצרים. ועל זה הביא הזוהר הקדוש (ח"ב מ' ב') ביה שעתא כניש קודשא בריך הוא כל פמליא דיליה ואמר זילו ושמעו ספורא דשבחא דילי דקא משתעי בני כו', ומה נשתנה השבח הזה שמתפאר בו השם יתברך, רק עיקר השמחה שמרגיש האדם בסיפור יציאת מצרים כאלו הוא יצא ממצרים. עכ"ל.

והיינו, דאפילו אם יש לאדם חכמה ובינה, עדיין צריך לסיפור יציאת מצרים,

לו הרגשת החירות בליל פסח. לכן ראוי ליכנס בעומקם של דברים להבין משמעות החירות בליל פסח, אשר אנו צריכים להרגיש באמת.

כולנו מסובים כ'בני מלכים'

כשאנו זוכים ל"מלכות" בליל פסח, הרי חירות כזו שהגענו עד המלכות, מביאה שמחה גדולה ויתירה אל לב האדם, ואע"פ שגם מי שהיה עבד ונעשה בן חורין בודאי שמחה הוא אצלו, אכן עצם הדבר של העדר עבדות בלבד, שנשתחרר מלהיות עבד, עדיין אין זו שמחה גדולה ועצומה כל כך, שכן אין זה דבר שיש בו משום חידוש, שזהו שורת הדין להיות משוחרר מעבדות, וכך צריך להיות הסדר, כי מהיכי תיתי שיהיה אדם משועבד בעבדות לאחרים.

אבל החירות של חג הפסח הוא הרבה מעבר לכך, לא על שהשתחררנו מהיות עבדים בלבד, אלא שנהפכנו להיות "בני מלכים", שמלכות ועבדות הם דברים שהם מנוגדים מקצה אל הקצה בתכלית הניגוד.

ולא עוד, אלא שמי שרק נשתחרר מעבדות בלבד, הוא יכול עוד לחזור להיות עבד, אבל מי שנהפך מעבד להיות "מלך" ממש, ממלכות לא שייך לחזור לעבדות, מלכות הוא שלטון מוחלט, כמאמר הכתוב (קהלת ח ד) "באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו

שמחת החירות - לא כעבד משוחרר, אלא כמי שנעשה "בן מלך" עוד ראוי לדעת, שמעלת ה'חירות' המאירה בליל פסח, ואשר על ידה נרגש בלב כל יהודי הרגשת חירות, ועליה תקנו מצות ד' כוסות והסיבה שהם מורים על הרגשת החירות בפועל, אינו רק כמו שהוא מתפרש בפשטות שמקודם היה עבד משועבד אל אחרים ולא היה ברשות עצמו, ואח"כ יצא להיות בן חורין, וכל ענין החירות הוא רק שירד עבדותו ממנו שלא להיות משועבד לאחרים.

אלא מעלת החירות שמתעורר בליל פסח הוא הרבה יותר מזה, החירות בפסח הוא ענין של 'מלכות', שבנוסף למה שיצאנו מעבדות, זכינו גם לזאת, להתעלות ולהיות בני מלכים, וזהו הטעם של מצות הסיבה להסב כמו בני מלכים היושבים בהסיבה. וכן לענין ד' כוסות, שאחד מהמקורות למצוה זו אי' במדרש (ב"ר פח ה) שהוא כנגד ד' הכוסות שמצינו אצל פרעה שנכתב ד' פעמים כוס פרעה, והרמז שיש בדבר הוא, שד' כוסות הוא ענין שתיית מלך, ולכן עתה שאנו נוהגים בגינוני מלכות כבני מלכים, אנו גם כן שותים ד' כוסות.

הוא שותה ד' כוסות. וכיון שהוא בן מלך הוא יושב ומיסב כדרך בני המלכים.

הדבר הנרצה הוא, שלא ישתה ד' כוסות ויאכל בהסיבה כדי שהד' כוסות יזכירו לו שהיתה חירות בעת צאת אבותינו ממצרים, אלא אדרבא שיהא האדם מלא ברגשות שמחה על החירות של עכשיו, על הפכו להיות "בן מלך", הוא מרגיש בנפשו השמחה שיש ליצור אנוש כשהוא הופך להיות ל"בן מלך", שכל כולו מוחו ולבו וכל מהותו מרגישים וחיים בכל עת ורגע אך ורק מלכות וחירות, ולכן הוא שותה ד' כוסות, ולכן הוא מיסב כדרך מלכים. ועל זאת צריך להכין בלבו בכל נימי נפשו ענין החירות והמלכות, כדי שכשיגיע ליל התקדש חג כבר ירגיש כל זה בטוב.

אשר על כן שומה עלינו להכנס יותר פנימה, לפרט קצת יותר ענין החירות של פסח, ובפרט הקשר בין החירות לבין מצוות ד' כוסות, ומהו ענין המלכות שזוכים ע"י זה. ועוד ענינים אשר יבוארו בס"ד לזכות להרגשת החירות האמיתות כבני מלכים אמיתיים, בליל התקדש חג.

מה תעשה", אין הוא משועבד לאף אחד, הוא עושה ומתנהג כחפצו בלי שום עול ושעבוד, אדרבא כולם משועבדים אליו. ונמצא שבפסח שיצאנו לחירות, אין הכוונה רק על השחרור מעבדות לפרעה, אלא על זה שהפכנו להיות מלכים ממש, ועל כן השמחה היא גדולה ויתירה, שנתעלינו מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, שנהפכנו מעבדים לפרעה להיות בני מלכים.

אשר על כן נוהגים בליל פסח בגינוני מלכות, שותים ד' כוסות כמלכים, יושבים מסובים כבני מלכים, שני טיבולים כדרך המלכים, ועוד מנהגים כגון שאין מוזג הכוס לבד לעצמו אלא אחר מוזג לו. אשר כל זה מורה על כך שנהפכנו להיות "מלכים" ממש. נתגלה מה שאמרו ש"כל ישראל בני מלכים", ולכן "אתכא דמלכא יתבינן".

לפיכך צריך כל איש נלבב להתכונן, להרגיש את ענין המלכות בלבו, לצייר בלבו עד כמה ששייך האיך היא הרגשת מי שהפך מעבד להיות בן מלך, אשר אין עליו שום שלטון זר, משוחרר מכל שעבוד ומכל עול, וכשיגיע ליל הסדר ירגיש את ענין החירות באופן של בני מלכים. ואז מאחר שהוא באמת בן מלך, לכן הוא גם מתנהג כמו בן מלך, ולכן

ד

ד' כוסות – רמז על ד' מלכויות

מלכויות, בעת שגואל את ישראל מגלות ד' המלכויות. ובמדרש מסיים עוד, שזה רומז גם לד' כוסות ישועה שנספע על בני"י. [ובפשטות הכוונה, שע"י העונשים שהקב"ה מעניש את הגוים ע"י כוסות התרעלה, וזכים ישראל לישועה], ולהלן יבואר אי"ה הענין והרמז בכל זה.

גלות מצרים שורש לגלות של ד' מלכויות

הנה בענין ד' מלכויות שמרמזין בליל הסדר בשתיית ד' כוסות מבאר בספה"ק בני יששכר (במאמרי חודש ניסן טיול בפרדס מאמר ד' ע"ד הרמז) שהענין הנרצה בזה הוא, כי בברית בין הבתרים כשנאמר לאברהם אבינו ע"ה 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, שם נאמר (בראשית טו יב) והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, ודרשו (ב"ר מד יז) בו שהראוהו ד' מלכויות, אימה זו בבל, חשכה זו מדי, גדולה זו יון, נופלת זו אדום. ואחר כך ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וכו' ארבע מאות שנה, והיינו במצרים, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, ומבואר ממאה"כ שהקב"ה הראה לו מקודם הד' מלכויות ואחר כך גלות מצרים, ולכאורה הדבר פלאי להקדים את המאוחר.

רמזים שונים במצוות שתיית ד' כוסות הנה ידוע לכל טעם מצות שתיית ד' כוסות, שהוא רומז כנגד ד' לשונות של גאולה, דהיינו ד' לשונות המוזכרים בפסוקים ריש פרשת וארא והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, [ובאמת יש עוד לשון 'והבאתי', שכתבו הקדמונים (דעת זקנים מבעלי התוס') שכנגד זה הוא 'כוס של אליהו', והגם שאינו חיוב כד' הכוסות, אבל זה ענינו של כוס חמישי, כנגד והבאתי]. ויתבאר אי"ה להלן (אות ו') שכל איש ישראל זוכה באמת בליל פסח לד' בחינות של גאולה.

[במדרש מביא רמז זה. וגם מביא שם רמז נוסף, שהם כנגד ד' פעמים כוס המוזכרים אצל כוס של פרעה, וכבר ביארנו לעיל הכוונה ברמז זה, שהוא ג"כ מורה על ענין של מלכות, שכן הוא דרך בני מלכים לשתות ד' כוסות.]

טעם חדש נוסף מצינו במדרש (בר"ר פח ה), ששתיית ד' כוסות הוא רמז – על מה שיש בעולם ד' מלכויות. ונשתדל לבאר בעז"ה כונת ענין זה, מה המכוון לרמז ולהזכיר בליל קדוש זה ענין של ד' מלכויות, שהקב"ה ברא בעולם.

עוד מוסיף שם במדרש, כי ד' כוסות רומז גם כנגד ד' כוסות של תרעלה שהקב"ה משקה את האומות – ד'

והוא מפרש בזה מה שאומרים בהגדה "ואילו לא הוציאנו ממצרים הרי אנו ובני בנינו משעבדים היינו" וגו', דהכוונה שאם לא היה ניתר הקשר משעבוד מצרים, הרי שהשעבודים אצל הד' מלכויות היה קשה מנשוא, ורק על ידי יציאת מצרים שהוא השורש להם, הוקל בהרבה כל שעבוד ד' מלכויות. וכתב שזהו ענין ד' לשונות גאולה, שמרמזים על ד' המלכויות, שבגאולת מצרים כבר ישנו גאולה על הד' מלכויות שהם משורש גלות מצרים.

אמנם עדיין שומה עלינו להבין מה והאיך מתפרש ענין זה בפנימיות, דהיינו מה הם ענין ד' המלכויות בפנימיות, והאיך שייכים כל אלו אצל כל אדם, כי כשיודעים פנימיות הענינים, ומבינים במה שייך האדם אל זה, אפשר להתקשר ולהגיע להרבה יותר.

ביאור ענין ד' מלכויות באספקלריא הפנימית

בענין ד' המלכויות עצמן מתבאר בדברי המדרש שישנן בד' כוסות רמז לשני ענינים, א' רמז נגד עצם הענין שיש ד' מלכויות, ב' רמז נגד ד' כוסות התרעלה שהקב"ה ישקה את הד' מלכויות, אחר שהצרו לישראל, והם כשני ענינים.

להבנת הדברים הבה נשכיל בדברים העמוקים המבוארים בתורתו של המהר"ל מפראג בספריו 'גבורות ה' (פרק ס'), 'נצח ישראל' (פרק כ"א).

אכן הוא מבאר שזה להורות שגלות מצרים היה גלות כללי ושרשי לכל הד' גליות, והיו נכלל בו בחינות שונות מכל הד' קליפות המגדים לישראל, ולכן דרשו דורשי רשומות במאה"כ ויהי בימים הרבים ההם (שמות ב כג) רבי"ם ראשי תיבות ר'ומי ב'בל י'ון מ'די. אמנם בשעת יציאת מצרים היה על דרך 'הך הכפתור וירעשו הסיפים' (עמוס ט א), שכיון שהוציאנו הש"י מן הגלות הכללי והשרשי, זהו סימן החירות לנו מן הגליות הפרטים. ולכן הראה הש"י לאברהם תחילה הד' גליות, והראה לו אחר כך הגלות השרשי, והבטיח לו שאחרי כן יצאו ברכוש גדול, שזה יהיה לסימן לגליות אשר נצא מכולן לחירות עולם.

ועל כן אנחנו מרמזין הד' מלכויות כפיפור יציאת מצרים באותן הארבע כוסות שתקנו חז"ל דרך חירות, להבטיח לכנסת ישראל בדרך קל וחומר, אם הוציאנו הש"י משעבוד וגלות הכללי, מכל שכן שיוציאנו מן הפרטים. עכ"ד.

ובספר הק' שפת אמת מבאר ביתר שאת, שכמו קשר שמחזיק ד' דברים ביחד, אם מתירים הקשר נופל כל החבילה, כן הוא ענין הד' מלכויות שהם מקושרים אל שורשם שהיא גלות מצרים, וממילא, בזה שהוציאנו הקב"ה ממצרים שהותר הקשר שעל זה נתלו, ממילא הותרו כל הגליות.

ובזה נבין ענין הד' מלכויות, שגם מצד הנפשות שברא הקב"ה בעולם הוא ג"כ בדרך זה, שהקב"ה ברא נפשות ישראל שהם המרכז, והם שורש הקדושה, ומסביבם כמו ד' קצוות, שורים ד' המלכויות, שהם מתפשטים ומתרחקים מן השורש אל הקצוות.

והנה ענין ארבע המלכויות מצד עצם בריאותם אין הכוונה שנבראו כדי לשלוט על עם ישראל, אלא אדרבא, המכוון הוא שיהיה עולם הטבע עולם החומר, ויהא הוא בטל אל הקדושה, ויקבל הכל מן הקדושה, שכן הוא הסדר שהקצוות מקבלות כוחן מן המרכז. וכן היה צריך להיות הסדר האמיתי בעולם, שכלל ישראל יהיו למעלה מן הטבע, חלק נבדל אלוקי, שהם למעלה מן הטבע, היונקים מהקדושה, והם ישפיעו לכל הקצוות שהן הד' מלכויות, והם יקבלו שפע מכלל ישראל, וד' המלכויות הם יהיו עבדים לישראל ומשועבדים להם, וכמו שבאמת יהיה לעתיד לבא, שאותן האומות שתהיה להם זכיה, ישארו ויהיו פונים לכלל ישראל לקבל מהם שפע, ויהיו משעובדים להם.

בליל הסדר מעמידים את סדר הבריאה על תיקונו

והנה במהר"ל שם בתחילת דבריו מבאר שפסח מצה ומרור הם מצוות המורים שהקב"ה בחר בעם ישראל כעם הנבחר והקדוש, והוא, כי 'פסח' יש בו הרבה ענינים המורים על אחדות, שהוא

המהר"ל מבאר שענין 'ארבע מלכויות' אינם רק דברים שהיו במקרה במה שעם ישראל גלו ונשתעבדו תחת ד' מלכויות, אלא עצם התהוות הארבע מלכויות בעולם, הם חלק מסדר מיוחד שהקב"ה סידר בעת בריאת העולם. וביאור הדברים בזה הוא כך, דהנה הקב"ה ברא את העולם בארבע רוחות השמים מבחינת המקום, וענינים הפנימי של ד' רוחות מורה על ענין החומר, כי דבר גשמי וחומרי יש לו ד' קצוות, ולכן כללות העולם הגשמי שיש בו ד' רוחות מרמזים שהעולם הזה הוא טבעי והחומרי.

והנה בכל דבר, האמצע שהוא המרכז, הוא השורש שבו שורה הקדושה, וככל שמתרחקים הקצוות מהמרכז, כן הדבר מורה על התרחקות מהקדושה, והתגברות החומרי. דבר זה מצינו בכלליות בעולם, שהמקום האמצעי שהוא מרכז העולם הזה, הוא עיר הקודש ירושלים, שבו אבן שתיה שממנה הושתת העולם, בו שוכן שורש הקדושה, ולעומת זה ד' הרוחות הן החומריות הנוגדות אל שורש הקדושה. מעין זה מצינו גם בדגלי מדבר, שארבע דגלים היו מסביב, ובאמצע היה המשכן שבו שרתה השכינה. דבר זה ישנו גם מצד הזמן, שהימים טובים של חג הפסח וחג הסוכות הם באמצע החודש ביום ט"ו, שכן תמיד הקדושה היא באמצע.

שפע מן המרכז שהם כלל ישראל שורש הקדושה, וגם יהיו משועבדים להם בגלל שהם המרכז. ולכן שותים שתי כוסות לפני הסעודה ושתי כוסות אחר הסעודה, וביניהם האכילה, אוכלים פסח מצה ומרור, וזה דוגמת מה שירושלים הוא מרכז העולם, וד' רוחות טפלים אל האמצע, וכמו כן כלל ישראל הם באמצע, שזה האכילה, ולפניהם ולאחריהם הם הד' מלכויות שהתכלית הוא שיהיו יונקים ומקבלים מן הקדושה. ואנו עושים כן בליל הגאולה להורות שכן צריך להיות הסדר האמיתי בעצם, שד' המלכויות יהיו טפלות ומקבלות שפע מכלל ישראל. וזהו כוונת המדרש שד' כוסות מרמזים על ד' המלכויות.

ד' כוסות רמז על החירות מגלות ד' מלכויות

בנוסף על כך אומר המדרש שד' כוסות מרמזים נגד ד' כוסות התרעלה שהקב"ה ישקה לאומות העולם, והיינו, כי הד' המלכויות היות שלא עמדו על מעמדן וסדרן, להיות נשפעים ומשועבדים אל כלל ישראל, אלא אדרבא עוד התגברו על ישראל, ושעבדו בהם, ועינו אותם, והחזיקו אותם בגלות תחתיהם, לכן בא הקב"ה ומשקה להם ד' כוסות תרעלה, ומאותן כוסות התרעלה יומשך כנגדן ד' כוסות ישועות והשפעות קדושות לישראל, כמו שמצינו כשהקב"ה הכה את מצרים

צלי ולא מבושל, שכן הצלי מאחד את כל השה להיות אחד, לעומת הבישול שמפרידו לחלקים נפרדים. וגם צריך לצלותו קרבו על ראשו על כרעיו, וכן הוא צריך להיות שה תמים, ולא עוד אלא שבמדרש איתא שנמשלו ישראל לשה, מה שה לוקה באחד מאבריו כולם לוקים, אף ישראל כן. שכל זה מורה על ישראל שהם אחד, גוי אחד בארץ, שהם נבחרו להקב"ה אחד יחיד ומיוחד, אתה אחד ושמן אחד. ולכן נתן הקב"ה מצות הפסח תיכף, שכן רצה מהם עבודה המורה על ענין זה מיד בצאתם ממצרים. והוא מבאר כן גם במצות מצה ומרור המרמזים על חירות ושעבוד אשר הם כתוצאה מזה שעם ישראל הוא עם אחד המיוחד להקב"ה.

ושוב מבאר המהר"ל מה שאמרו חכמינו ז"ל שארבע כוסות הם כנגד ארבע מלכויות, וכתב, כי שתיה הוא מצד אחד כדבר טפל אל האכילה, שהרי עיקר המזין והמחיה את האדם הוא האכילה, ומצד שני השתיה משלימה את האכילה, כי לכן אחרי האכילה אדם שותה, ובזה הוא משלים אכילתו. כמו כן, עם ישראל היות שהם עקרי הבריאה, הם מרומזים בענין האכילה שהיא העיקרית, והאומות שהם טפלים בבריאה מרומזות בשתיה שהיא הטפילה. וזהו הכוונה שארבע כוסות של שתיה הם כנגד ארבע מלכויות, כי לפי סדר הנכון צריך להיות שד' המלכויות שהם הקצוות יהיו יונקות

להיות בטלים אל הקדושה, כמו שכתוב
 "וידעו מצרים כי אני ה'".

זהו ענין שארבע כוסות תקנו כנגד ד'
 כוסות התרעלה, שהוא ענין נוסף שהיות
 שהד' מלכויות לא התנהגו כשורה ולא
 נתבטלו אל כלל ישראל, ממילא היה
 נצרך ענין ביטולם על ידי כוס התרעלה.
 ולכל אלו מרמזים הד' כוסות.

בעשר מכות באותות ובמופתים ביד
 חזקה, היה זה בבחינת נגוף למצרים
 ורפוא לישראל, וכידוע שמעשר מכות
 נשפע לעומת זה על ישראל עשר
 ספירות קדושות. ולא זו בלבד שהקב"ה
 הכניעם שלא ירעו ולא ישחיתו יותר
 לישראל, אלא הקב"ה הפך את לבכם,
 שהם עצמם יהיו עומדים על מעמדם

ענין ד' מלכויות – בנפש האדם

הפנימית והמרכז של האדם, הירושלים
 של האדם, לב ירושלים, וכדברי הפייט
 'בלבבי משכן אבנה לו', כח הפנימי של
 נשמת ישראל, שהוא האמצע, שלפי
 הסדר הנרצה, צריכים כל הכחות להיות
 משועבדים אליה.

והנה גודל תוקף קדושת הנשמה, אין
 לו להאדם עצמו שום השגה בה, ואף
 אין לו את הכלים להשיג ולהבין גודל
 קדושתה העצומה של נשמתו, שהיא כח
 נבדל כח עליון, שהיא גבוהה בהרבה
 מכל כחות הטבעיים הנמצאים בכלל
 ובפרט אצל האדם בעצמו. כי בכח
 הנשמה יש כח עצום של כח התורה,
 השגת עצמות בתורה, דביקות בתורה,
 ומשם הוא שורש כל שאיפה למעלות
 בתורה לדביקות בה'. ולכן מבואר
 במעלות של ר' פנחס בן יאיר שכל אדם
 יכול להגיע לרוח הקודש לתחית
 המתים, בבחינת 'ועמך כלם צדיקים'.

בחינת ד' מלכויות בכל אדם ואדם בעצמו

כל ענין זה שנתבאר בענין הד'
 מלכויות שבכללות העולם, הכל שייך
 גם אצל כל אדם עצמו, שהרי כל מה
 שיש בעולם בכלליות יש באדם
 בפרטיות שנקרא 'עולם קטן'. דהיינו
 שכמו שיש סדר בכלליות העולם, כן
 ראוי להיות בפרטיות אצל כל נשמת
 ישראל על דרך העבודה, שהקב"ה ברא
 את העולם שהסדר יהיה שהמרכז
 האמצעי יהיה הקדושה הרוחנית, ועולם
 הטבע החומרי יהיה בטל אל הרוחניות,
 דהיינו לקדושת ישראל.

ומבאר המהר"ל, שאצל האדם כח
 הד' מלכויות הן - גוף, נפש, ושכל, וכח
 הכוללם. דהיינו שגם אצל האדם ישנן ד'
 מלכויות, כי כל ד' הכחות הנ"ל כשאינם
 מזוככים הם מרוחקים משורש הקדושה,
 בבחינת ד' מלכויות. לעומתם ישנה
 הנשמה שהוא חלק אלוך ממעל, והיא

מלכויות, הרי מזה מסתעפת גאולה לכל הד' מלכויות התלויות בה, (כמובא לעיל מדברי הבני יששכר והשפת אמת). ועי"ז זוכה האדם לחירות, שיאיר בו אור הנשמה ויהיה לו כח להשתחרר מהנטיות השפלות השולטים על נפשו.

והנה כפי האמור ישנן בענין הד' מלכויות שני ענינים, הא', שמצד עצם הבריאה היה צריך להעמיד הסדר על תיקונו, שהקדושה תהיה במרכז, וכל ד' הרוחות והקצוות יהיו פונים ובטלים אליה. הב', היות שהד' מלכויות מתגברים ומשעבדים את כלל ישראל תחתיהם, לכן עתיד הקב"ה לשפוך עליהם את כוס התרעלה, והם המכות וההכנעה הגדולה שהקב"ה מכה ומכניע את הד' מלכויות.

וכן גם בחג הפסח כשמתעורר גאולת מצרים שהוא השורש להכנעת ד' מלכויות, מתעוררים שני ענינים אלו, והם נעשים ונשנים בכל שנה ושנה אצל כל נפש מישראל, כי ראשית זוכה כל אחד לאור גדול וקדוש, שהוא להעמיד את הד' מלכויות שבנפשו על עמדם ועל מקומם באופן הראוי להיות לתחילה, דהיינו שנשמת האדם תאיר ותזריח אורה באור גדול ומבהיק, באור עליון נורא, באור גבוה במעלות עד אין שיעור ותכלית, ואז שאר כחות גופו שהם הד' מלכויות שבו, וכל שכלו וכחות נפשו, יהיו בטלים ומבוטלים בביטול הגמור לאורה המבהיק של הנשמה, דהיינו

והנה כשהעולם הוא בתיקונו, אזי הד' מלכויות שבאדם שהם - השכל האנושי, הגוף, הנפש, והכוללם, כולם משועבדים אל הקדושה, לא רק שאינם מפריעים לה, אלא אדרבא הם מקבלים קדושה מן הנשמה שהיא מרכז האדם, והם משועבדים אליה, ומשרתים אותה תמיד. אבל כשח"ו אין העולם כתיקונו, שיש הסתרה על הקדושה, שהיא כמו עובר במעי בהמה, כפרי בתוך הקליפה, אזי אור הנשמה אינו זורח, שהכל נתכסה בתוך הד' מלכויות, שהם האויר המזוהם, וכחות המתנגדים ששולטים בעולם, וכן כחות הנפש שבאדם מסתירים ומכסים את אור נשמתו, ואז אין האדם יכול להוציא כח קדושתו מן הכח אל הפועל, כי הוא בבחינת גוי בקרב גוי, כמו שהיה במצרים (ויבואר להלן). ואז משתלטים עליו כל הענינים לא טובים שבמדות שבנפש, באופן שהם מרוחקים ואינם מושפעים משורש הקדושה, שהם, אנוכיות, כעס, קפדנות, רדיפה אחר תאוות גופניות, שכל אלו הם סוגי 'מלכויות', וכשהסדר הוא לא כתיקונו, הם שולטים על הנשמה, ומכניעים אותה כביכול תחת ידיהם, שלא תוכל להאיר ולהזריח אורה.

ויוצא את עמו ישראל - "כל נשמה שבישראל" לחירות עולם

מעתה נבין את אשר לפנינו במשמעות החירות של ליל פסח, שכיון שבליל פסח היתה הגאולה מגלות מצרים - שהוא הגלות השרשי לכל הד'

עליה. ובוזה הקב"ה גם כן מכה את הד' מלכויות בליל קדוש זה, ושולח להם ד' כוסות התרעלה, לשברם ולהכניע ולהכות בהם ולבטלם כליל, דהיינו שכל החלקים הלא טובים שנמשכו על האדם, והצטברו על נפשו, ע"י כל המדות הלא טובות, כעס, קפדנות, גאווה, תאוות, העדר שמירת הברית, כל אלו מתבטלים בליל פסח, להיותם בטלים כאינם נמצאים כלל.

דוד המלך ע"ה אומר (תהלים לד יז) "פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם", ואי' בספרים הק' דלכאורה קשה על הלשון "פני הוי"ה" וגו', שהרי שם הוי"ה מורה על מדת הרחמים, ומה שי"ך לומר שבשם זה מכרית את זכר עושי הרע. אכן הכוונה במה שאומר 'פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם' אין הכוונה שהקב"ה מאבד את הרשעים, אלא זה קאי על אדם כשר וישר שמתנהג כשורה, לומד ומתפלל ועובד את ה', אלא שנכשל שלא מרצונו באיזה דבר רע, ואותו דבר עומד כנגדו ומפריע לו להתעלות בעבודה ובתקרבות לה', אזי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו במדת הוי"ה, מכרית את הרע שכנגדו, שלא יהיה לו שום זכר כלל, כדי שיוכל להתקרב אל הקדושה באין מונע ומפריע. דבר זה נעשה בכל ליל פסח, שהקב"ה מסיר כל המניעות וכל המלכויות שבאדם שמנעו בעדו, ובעד נשמתו להבקיע אורה ולהעלותו על רום פסגת הר ה'.

שלא יהרהר ויחשוב וישכיל במוחו ושכלו, כי אם כפי אשר הנשמה תורהו בקדושתה, וכן גופו ונפשו לא ימשכוהו אחר שום רצונות, מדות, ותאוות אשר לא לה' המה, אלא כולם יהיו משועבדים לעבודתו ית"ש בלב ונפש חפיה, כחפצה ותשוקתה של הנשמה האלוקית שבו, וזאת היא יציאת הנשמה לחירות עולם.

כשאדם משים דבר זה על לבו ומכין עצמו לכך, הוא זוכה בליל התקדש חג שאור הנשמה שיש בה כחות על טבעיים, כחות אלקית ממש, תהיה מעתה זורחת ומאירה בתוקפה, והוא דבר שאי אפשר להסביר בפה ולבאר בכתב, כי הוא בבחינת לית מחשבה תפיסה בה, כחות של רוח הקודש, ושל תחיית המתים, אבל נאמנים אצלנו דברי ר' פנחס בן יאיר שאומר שכן הוא דרג המעלות אשר להן יכול איש ישראל לזכות לעלות.

כל הקליפות שנדבקו על הנשמה מתבטלים

אמנם זאת ועוד, מתעורר גם הבחינה השנית שמלבד מה שצריך להחזיר הד' מלכויות על מקומם כתיקונם, אכן היות שהד' מלכויות משעבדים את הנשמה, והם עינו אותה תחת ידיהן, ולא יכלה להזריח, ובמחשכים הושיבוה, לירד בעומק הגלות והצער והעינוי תחת כל כחות ההתנגדות דקדושה שהיו שליטים

משועבדים אל הנשמה, וכל תאוותו תהיה קרבת ה', וכל תענוגיו יהיו 'אז תתענג על ה'. ובנוסף על זה יהיה גם ענין כוס התרעלה על כל החלקים שמנעו בעדו, ועי"ז יושפעו עליו ד' כוסות של ישועה הנמשכים אל הנשמה.

זהו ענין החירות שבד' לשונות של גאולה, שמעמיד את הד' מלכויות שיהיו כתיקונם, שהשורש הוא שד' המלכויות יעמדו על מעמדם, כנגד קדושת ירושלים שהיא אמצע האדם, שהשכל האנושי וכל הטבעיות שבאדם, יהיו

תוקף השכות הגלות — ועוצם אור הגאולה

דברינו להגיע בליל התקדש חג, ל"הרגשה" אמיתית של חירות וגאולה, לקיים הציווי הגדול, "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ולהמשיך מזה בבחינת "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן", ל"סדר" של "חירות" על כל השנה כולה, בס"ד.

קליפה קודמת לפרי — ברישא השוכא
והדר נהורא

הנה יש כלל ידוע, שהקליפה קודמת לפרי, והוא כלל גדול ברוחניות, שכמו שבגשמיות הקליפה מכסה את הפרי, ולכן כשהאדם רואה את הפרי הוא נפגש מקודם עם הקליפה לפני שרואה את הפרי עצמו, וכמו כן בסדר היצירה הקליפה נוצרת קודם שנוצר הפרי, כן הוא גם ברוחניות, שהקליפה קודמת אל הקדושה, כי ידוע שכל מה שיש בגשמיות הם משמשים למשל אל הרוחניות, וממילא גם ברוחניות יש

אחרי שנתבאר ענין ד' המלכויות בכללות העולם, וד' המלכויות שבנפש האדם, ונתבאר גודל ההשפעה שאנו זוכים בלילה זה, לצאת לחירות מכל בחינות הגלות, ולהיות בני מלכים, דהיינו שאור הנשמה תאיר בלבינו בבחי' 'מלכות', וכל שאר הכוחות הטבעיים יהיו טפלים אליה לשרתה. ראוי להתבונן עתה בענין נוסף, להבין היטב את ההבדל העצום שיש בין גלות לגאולה, עד כמה היא תוקף הגלות, שיש בו כח להחשיך על האדם באופן איום ונורא, ומאידך כמה גדולה השמחה ומהו עוצם האור הנפלא המאיר על האדם, כאשר מאיר עליו אור החירות והגאולה. ומזה נוכל להבין ולהרגיש ביתר שאת מה גדולה המתנה שאנו זוכים בה בלילה הזה, לצאת מעול גלות הנפש ולהיות בני חורין באמת, מכל סוגי הגלות, ומכל סוגי המלכויות. ומתוך זה נתקרב ביתר עוז בס"ד אל התכלית הנשגבה אשר הצבנו בפתח

בן היה גם בסדר דורות העולם, י' דורות מאדם עד נח, וי' דורות מנח עד אברהם, שכל דורות אלו היו מכעיסים ובאים עד שבא אברהם ונטל שכר כולם. עד שבא אברהם היו שתי אלפים שנות תוהו, ורק אח"כ התחילו שתי אלפים תורה, והיינו שעד אברהם אבינו היה התגברות גדולה מצד הקליפות, ורק אח"כ התחילו ימות הקדושה, וכמו שאומרים ביוה"כ בסדר אתה כוננת ייחיד אב המון פתאום ככוכב זרח מאור כשדים נהר בחושך". כן היה אצל יעקב ועשו, שעשו נולד לפני יעקב, ויעקב התגבר ונטל ממנו הבכורה, וגם הברכות.

וחנה דבר זה שהקליפה 'קודמת' לפרי, אינו מורה דוקא על סדר קדימה ואיחור מצד הזמן, לומר איזה מהן נוצר תחילה, כי על זה היה מקום לאדם לומר שלמעשה אין משמעות כל כך בסדר איחור וקדימה, אלא עיקר הקדמת הקליפה לפני הפרי מורה על ענין התוקף של הקליפה, שהקליפה קודמת בחוזק ובתוקף אל הפרי, וכמשל קליפת האגוז שבמציאות היא הרבה יותר קשה מהאגוז עצמו, וכן אומות העולם תקפס וגבורתם הגשמי הוא הרבה יותר מישראל. וכעין מה שהבהמה כחה יותר חזק מכחו של האדם, כמו שמצינו (שמות כח כח) וכי יגח שור את איש או את אשה.

זאת היא המשמעות העמוקה של 'גלות'. שיש כח לאוה"ע ולכוחות הרע

בחינה של קליפה קודמת אל הקדושה. דהיינו שכך הוא הסדר שהנהיג הקב"ה בעולמו, שטרם שמתגלה ה'פרי' שהוא - הקדושה בטהרתה, ישנה קליפה הקודמת לה.

דבר זה מצינו כבר בתחילת הבריאה, שבתחילה כתוב (בראשית א ב) "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום", ורק אח"כ "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור". וכן בהמשך הכתובים, בתחילה "ויהי ערב" ואח"כ "ויהי בוקר", ברישא חשוכא והדר נהורא. דבר זה שנינו בתחילת הש"ס שהמשנה מתחילה 'מאימתי קורין שמע בערבית', ובגמ' מקשה מדוע מתחיל בקריאת שמע של ערבית, ומשני 'כברייתו של עולם', והיינו שהגם שהעיקר הוא היום, מכל מקום כן הוא הסדר שקודם מתחילים בלילה, ואח"כ מגיעים אל היום.

בן היה כשהקב"ה ברא את אדם הראשון, שמתחילה (בראשית ב ז) "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדם", ורק אח"כ "ויפח באפו נשמת חיים", והיינו שקודם היה ענין הקליפה שקודם לפרי, שהוא הגוף, חלק העפר מן האדמה, ורק אח"כ נכנסה בו הנשמה. דבר זה חוזר ונשנה אצל כל אדם, שבילדותו עדיין אין לו יצר טוב, שעד י"ג שנה אין לו דעת אלקי, ולפעמים מתנהג כילד שובב, חלק החומרי שולט בו יותר, ולאט לאט נכנסת אצלו הדעת, עד שמגיע היצר טוב בשנת י"ג.

דיינו, אילו עשה באלהיהם ולא הרג את בכוריהם דיינו", הרי שיש בזה דבר מיוחד מאד, שעשה באלהיהם, והיינו משום שמדובר בקליפה קשה ביותר שהיתה בתוקף גדול, שישראל היו נתונים בתוכה ממש כעובר במעי בהמה, וכדברי המדרש.

וממעם זה התורה הק' מאריכה כדיבורי פרעה שאמר (שמות ה ב) "מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה'", וכן בנביא כתוב מה שאמר פרעה (יחזקאל כט ג) "לי יארי ואני עשיתני". ולכאורה מדוע היתה התורה הק' צריכה להביא את כל דברי טפלות האלו של אותו רשע. אלא שזה בא ללמדינו ולהורות עד כמה קשה היתה הקליפה שקודם לפרי, שכלל ישראל היו שרויים בתוכה ממש, כשהיו בגלות בתוך מצרים.

אמנם כל זה היתה הנהגה והילוך לצורך בנין כלל ישראל, והוא כמו שאמרנו שכמו שבסדר הבריאה מוכרח תמיד שיהא קליפה קודמת, ואח"כ מגיע הפרי, כן הוא גם בזה, שרק באופן כזה היתה יכולה להתגלות קדושת נשמת ישראל, ורק עי"ז זכו לקבלת התורה, וכפי שרואים בסדר הפסוקים בפרשת ואתחנן (דברים ד לד) "או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי, במסת באתת ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים, ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם במצרים

לשלוט על ישראל, ועל נשמת ישראל, בתוקף עצום, לענותם ולהעלים את אור קדושתם. ורק כאשר הקב"ה משבר ביד חזקה את הקליפה הקשה, אז מתגלה הפרי, ובני ישראל מתחילים להאיר, וכח קדושתם מתגלה לחוץ.

ישראל בתוך קליפת מצרים – גוי בקרב גוי

בן היה גם כשהיו בני ישראל בתוך מצרים, שטרם יציאתם היו מכוסים בקליפת מצרים, כמו שמצינו במדרש (מדרש תהלים קז) אמר רבי אבא בר אחא בשם רבי חנין, מהו גוי מקרב גוי, כאדם ששומט את העובר ממעי בהמה. כך הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים, שנאמר, גוי מקרב גוי. והכוונה במה שאמרו דוקא שהיו כעובר במעי בהמה, היינו שהיו תחת קליפה קשה, שתוקפה חזק מהם, כמו שהבהמה היו קליפות גדולות וחזקות מאוד, כידוע ששרי פרעה, שר הטבחים, שר המשקים ושר האופים, הכל היה קליפות מצד הסט"א, ועליהם קליפת פרעה הקשה, ולכן אין עבד יכול לברוח ממצרים, עיר שמלאה כשפים.

והרי הפסוק אומר במפורש (שמות יב יב) "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים", ואין הכוונה רק שה' המית שם כמה כבשים שהמצרים השתחוו להם, (הגם שאין מקרא יוצא מדי פשוטו), שהרי אנו אומרים שבח נכבד על זה בלבד, "אילו עשה בהם שפטים ולא עשה באלהיהם

גוי בקרב גוי - פרי בתוך קליפה - אצל
כל אחד ואחד

מעשה הבא נבא אל הגלות שיש לכל אחד מישראל בנפשו, שהוא משועבד תחת עול שאור שבעיסה המכבידה עליו. שכמו שכלל ישראל היו במצרים כעובר במעי בהמה, שהיתה עליהם קליפה קשה הקודמת תמיד לפרי, כן הוא בעצם אצל כל אחד ואחד מישראל, שטרם שמתגלה קדושת נשמתו, ישנה קליפה המסתרת הקדושה שבו, והוא נתון כולו בתוכה.

ולא זו בלבד, אלא שאצל כל אחד מישראל באופן פרטי, יש ענין זה עוד ביתר שאת ויתר עוז, בחוזק ובתוקף עצום, וגלות זו הפרטית היא הרבה יותר כבידה, ממה שהיה אצל כלל ישראל בכללות. וכמו שידוע מה שאמר מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע על המסורה של פדות, שג' פעמים מצינו תיבת 'פדות', 'ושמתי פדת בין עמי ובין עמך', 'פדות שלח לעמו', 'והרבה עמו פדות'. ואמר שיש ג' סוגי גליות, הא' גלות ישראל בין העמים, הב' גלות ישראל אצל אחיהם בני ישראל, והג' הוא גלות של יהודי אצל עצמו, שהוא נמצא בגלות אצל יצרו הרע ומורשי לבבו המושכים אותו אל הבלי שוא. ואמר, שהגלות אצל גוים הגם שקשה היא, אבל הגאולה יותר קלה להגיע בגלות זו, ועל כן כתוב 'פדת' חסר. לעומת זה גלות אצל אחיהם בני ישראל היא כבר יותר קשה, ולכן כתוב שם פדות מלא. אבל הגלות של

לעיניך". ורק על ידי זה היו יכולים להגיע להתגלות אלוקית בקבלת התורה כמו שכתוב תיכף אח"כ "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו מן השמים השמיעך וגו'".

ענין זה אנו רואים גם כאשר התורה באה להזכיר את אשר היה עם כלל ישראל עד קבלת התורה, שהיא מזכירה את מצרים רק בצורה כזאת של "הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות" וגו', דהיינו שאין הדגש על עצם עשר המכות שהביא הקב"ה על מצרים, וגם לא על יציאת בני ישראל מעבדות לחירות ומשעבוד לגאולה, אלא הדגש הוא על "הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי", שהמדרש דורש על זה שישראל היו במצרים כעובר במעי בהמה, דהיינו שמצרים היו על ישראל כקליפה המקפת את הפרי לגמרי, שנשמת בני אל חי הקדושים, מזרע אברהם יצחק ויעקב, היו טמונים ומוקפים בתוך קליפת מצרים כעובר במעי בהמה, ועוד דוגמאות שהמדרש מביא שם על זה.

ועל זה אומר הפסוק (שם) "הנהיה כדבר כזה", שהקב"ה הוריד את הקליפה הקשה שהקיפה אותם בחוזק, במסות באותות ובמפתים ובמוראים גדולים, שעל ידי זה ביטל את הקליפה לגמרי, ורק אחר כך הגיעו בעת מתן תורה ל"אתה הראית לדעת" כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.

ועל זה יש לציין לדברי הגמ' במגילה (דף ו.) דאי' אמר רבי יצחק מאי דכתיב 'אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה' אמר יעקב לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו, זממו אל תפק, זו גרממיא של אדום, שאלמלי הן יוצאין מחריבין כל העולם כולו. וכותב שם היעב"ץ שגרממיא הוא גרמניא שהוא אשכנז שלנו. והרי זו רוח הקודש גלויה ומוחשית בפי חכמי הגמרא, שאלמלא הם יוצאים מחריבים את כל העולם כולו ל"ע, ועל זה כבר ביקש יעקב אבינו ע"ה להקב"ה שלא יפק זממו.

הרבר היה ניכר בעליל, שאין בזה שום שכל אנושי, להבין האיך יתכן להמיט שואה כזו על עם ישראל, אלא הוא אותו ענין שהראה ה' לאברהם אבינו, "והנה אימה חשיכה גדולה נפלת אליי", כמו שאמרנו כבר לעיל שבוה מרומזים ד' המלכויות, שהראה אותם הקב"ה לאברהם עוד טרם שאמר לו על גלות מצרים, שכן גלות מצרים היא השורש של כל הגלויות. והיינו שכך הנהיגה ההנהגה העליונה שתהיה אימה חשיכה גדולה. וגם מרומזים כבר הגלויות בכתוב 'והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום'. והנה הגלות על הגופים הרגישו בפועל ממש, והדברים מפורסמים כפי ששמענו מאבותינו בדור שלפנינו. והוא הענין שקליפה הקודמת לפרי, כמו חיה טורפת

יהודי אצל עצמו היא הגלות היותר גדולה והכי קשה מכל הגלויות, ולכן כתוב שם והרבה עמו פדות, וגם כתוב פדות מלא.

והיינו שכל גלות מצרים על כל קושי השעבוד בגשמיות, וכל הגלות הגדולה והנוראה ברוחניות שהיתה שם, היא יותר קלה מאותה גלות הכבידה שיש אצל כל אחד ואחד בעצמו אצל יצרו הרוצה להטרידו תמיד ומסתיר ממנו אור הנשמה.

ולהמחיש קצת את תוקף הגלות, לקרב אל לבנו שנרגיש עד כמה היא עוצם חווק החשכות והשפלות, נתבונן מעט בכמה ענינים שיש בזמנינו - בגלות אדום שאנו נמצאים בו, הו בגשמיות והן ברוחניות, ומזה נלמד על השאר.

תוקף וחוק הגלות למעלה מבינת אנוש - בגשמיות

הנה הגלות במה שבני ישראל סובלים בגשמיות, רואים בנקל בעיני בשר מה זה גלות. ולא עוד אלא שגם נראה בעליל שאינו סתם גלות שאיזה עם עז פנים השתלט על עם ישראל, אלא רואים בחוש שהגלות של ישראל בין העמים הוא דבר עליון ונשגב הרבה יותר למעלה מבינת אנוש כלל, ואין צריך ללכת רחוק, כי אבותינו שהיו בדור שלפנינו במאורעות של שנות ת"ש הרגישו זאת על גופם בשרם ממש, ולמותר להאריך בזה.

הרבה יותר חולים מסוכנים בעולם, כל מקשה לילד, או דלקת ריאות, או שאר זיהום קטן, היתה כרוכה בסכנת נפשות ממש, וכן הרבה. והצדיקים הראו כחם בגלוי ממש לרפאות חולים ולהתיר אסורים. רוח הקודש התגלגל אצלם מתחת השלחן, בכוחם הגדול הוציאו בפומבי רוחות ודיבוקים מאנשים, שבכל זה היתה התגלות הקדושה נוראה בקרב העם.

ולא עוד, אלא שלפעמים עשו הצדיקים זי"ע במכוון עניני מופתים, בלי שיהא לצורך איזה ישועה או רפואה, וכידוע הסיפור אצל הרבי ר' אלימלך זי"ע שפעם בשביעי של פסח או בשבת שירה, קרא לנכדיו, ואמר להם האם אתם רוצים לראות האיך היה נראה קריעת ים סוף, ואמר להם שיביאו קערה (לשונו באידיש היה, להביא 'לעוואר') מלא מים, והביאו, והרים ידו, והמים שבתוך הקערה נחלק לייב חלקים בפנים. ואפשר להאריך ולספר שעות ארוכות מכל הגדולה, מהאותות הגלויים שהיה מנת חלקם של הדורות הללו.

בל זה היה בכמה דורות שלפנינו, בזמנינו היום המצב אינו כן. אכן באמת אמרו צדיקים זי"ע שטרם ביאת המשיח ירדו נשמות גבוהות מאד לעולם, אבל למעשה כיום אין רואים זאת כמו שהיו רואים אז בגלוי ממש מאות צדיקים בעלי רוח הקודש גלויים. אמנם לא יהיה זאת לפלא אם נאמר שבאמת בינינו ממש

שרוצה להשתלט על האדם, כן היה בגשמיות בפועל.

גלות הנפש בזמנינו - נשמותינו
הקדושות והטהורות, המוקפות במזיקין
'ככסלא לאוניא'

ומזה נבוא להתבונן גם לגבי הגלות ברוחניות, הנה המסבב כל הסיבות סיבב שלפני כמאתיים ושמונים שנה בערך, היתה תקופה מזהירה, שהיו גילוי הקדושה נוראים מאוד אצל כלל ישראל, היו הבעש"ט הק' ותלמידיו, הרבי ר' אלימלך זי"ע ותלמידיו, החוזה מלובלין ותלמידיו, זי"ע. בתקופה זו היו חבריות קדושות, הסתובבו עלי אדמות מאות צדיקים קדושי עליונים שרפי מעלה, שהיתה להם השפעה גדולה על כלל ישראל ועל כל העולם, העמידו מאות ואלפים תלמידים בני עליה בלי התאמצות יתירה, היו המוני בעלי תשובה כידוע שהרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע בלבד החזיר בתשובה שמונים אלף יהודים, וכל זה בלי דרשות ושכנועים, אלא שבקדושתם הגדולה, בתנועה אחת שראו אצלם, בדיבור אחד או אנחה אחת ששמעו מהם, היה בזה די לכבס נשמות ישראל.

ואין צריך להרחיב הדיבור על מה שהיו פועלי ישועות בקרב הארץ, שעל ידם נתגלגלו בעולם רפואות וישועות ומופתים גלויים, וכידוע שבימים ההם עדיין לא היו כל התרופות והאמצעים לרפואה הנמצאים כיום בחסדי ה', והיו

אלמלי נתנה רשות לעיני לראות אין כל בריה יכולה לעמוד בפני המזיקים, אמר אב"י אינהו נפיש מינן, וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא (-) כשורת חפירה המקפת האוגיא שעושין תחת הגפנים, רש"י). ומזיקים אלו אין חייב להיות דוקא מזיקים בגשמיות, אלא גם ובעיקר מזיקים ברוחניות, שהם כחות עצומים ורבים של התנגדות דקדושה אשר רח"ל נפיש מינן, והם מקיפים אותנו מכל צד.

הכתוב אומר "ועמך כלם צדיקים", שכל אחד ואחד ראוי להיות צדיק ממש כפשוטו, כמובנו בדור של צדיקים קדושי עליונים, להיות דבוק בה' בדביקות נוראה, ולראות כל התורה כולה לפני העינים הנגלה וגם הנסתר, וכן להיות תפילתו נשמעת בשמים לפעול ישועות. אלא שזוהי הגלות, יש הסתרה של המלכויות, שכמו בגלות מצרים אצל פרעה היתה קליפת פרעה שאמרה "לא ידעתי את ה'", כן גם כיום הגם שאנחנו כבר אחרי קבלת התורה, וכבר הראינו לדעת כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו, אמנם חזרנו להיות בגלות שעל זה גופא יש הסתרה נוראה, כאמור.

וחן הן דברי מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע הנ"ל שהיא הגלות הכי קשה מכל הגלויות, שגלות זו מתגלית ביתר שאת אצל כל אחד ואחד מישראל, כפי מצבו, שהאדם מוצא את עצמו מצד אחד עם שאיפות גדולות וחזקות, טהורות

מסתובבים אלו הנשמות הגבוהות, שהם האברכים היקרים של היום ההוגים בתורת ה' יומם ולילה, הם הם הנשמות הגבוהות שעליהם דיברו הצדיקים. אלא שכמו שבגשמיות היו כל מיני תקופות, ולפני כשמונים שנה בשנת ת"ש היה הסתר נורא בגשמיות, כמו כן ישנן תקופות של הסתר ברוחניות, ועל כן כיום היא תקופה שהנהגה היא שיש הסתר גדול ברוחניות, וממילא יתכן שאותם האברכים של היום, אילו היו בימי הבעש"ט או הרבי ר' אלימלך זי"ע היו באמת בעלי קומה ואנשי מעלה, אלא שכיום יש התגברות ורוחניות של הד' מלכויות. ולכן הנשמות הללו הן בגלות.

ולמותר מלהאריך על הגלות הרוחני שכלל ישראל סובל מחומריות הגדול שישנו היום בכלל ובפרט, האויר הרחובי המזוהם מאד אשר תסמרנה שערות ראש, וכל מיני הענינים של החומריות של הד' מלכויות בכלל, ושל מלכות אדום בפרט אשר כידוע מגביהה עצמה באומרה 'אני ואפסי עוד', ושולטת על כל העולם בפועל ממש, שנעשה עסק ומהות גדול מאד מכל עניני החומריות וההתנגדות דקדושה, באופן ובצורה שלא היו עוד מעולם. התגברות גדולה כזו של הסט"א מסתירה את הקדושה ואת הרוחניות באופן מבהיל ביותר.

זוהי הגלות הנוראה מכל, וענין גלות זו הוא כמאמר הגמ' בברכות (דף ו.)

גורמים לכל ההסתרות וכל הקשיים הניצבים חדשים לבקרים בכל עת ובכל זמן ובכל שעה, ומונעת מהנשמה הקדושה להתגלות ברוב עוזה וזוהרה. והיא באמת הגלות הכי קשה והכי כבידה שישנה, אשר כאמור נובעת מכח התגברות ד' המלכויות על שורש מרכז הקדושה שהם עם ישראל בני אל חי.

וקדושות, ולפעמים הם ממש במדריגות גבוהות, אשר כל אלו הם באמת מוחלטות מצד גודל נשמתו של אדם אשר משתוקקת ומתרפקת באמת להתקרב אל שורשה. אמנם ישנם חוחים וקוצים הסובכים את השושנה העליונה, אשר הם כל הכחות אשר סובכים אותנו כקליפה הסובכת הפרי, ואלו אשר

גאולת הנפש בכל שנה ושנה

שבכל שנה ושנה בפסח נעשה יציאת מצרים בפועל ממש, ולא רק זכר ורמז, והוא, משום שגם אז בצאת ישראל ממצרים, לא היתה עיקר ושורש הגאולה אותה יציאה גופנית שיצאו שש מאות ריבוא נפש בגופם ומאודם מארץ מצרים הגשמית, אלא גם אז היתה עיקר שורש הגאולה בנפשות ישראל, שהיו עד עתה גוי בקרב גוי, מוקפים בקליפת מצרים הנוראה, ועתה האיר ה' בנשמתם אור גדול וחזק ומזהיר, שעל ידי אור זה הכה ושיבר את קליפת מצרים שהיתה סובכת אותם, וכמ"ש שהמכות היו בבחינת נגוף ורפא, ומזה נתהווה הגאולה גם בגוף, כי הגאולה בגוף היתה כתוצאה מאותה גאולת הנפש שהיא העיקרית.

וביאור הדבר, כי הנה אנו מוצאים בתחילת גלות מצרים שהיא התחילה בסתימת המח והלב, כמו שנאמר ברש"י בפרשת ויחי (בראשית מז יח) למה פרשה

שורש הגלות הוא בנפש - גלות הגוף
היא רק תוצאה מגלות הנפש

כל תוקף החשכות וההסתרה הזאת הוא רק עד ליל פסח, אבל כשמגיע ליל פסח מתעורר התעוררות עצומה והארה גדולה של גאולה וחירות, להמעיט את עוצם החשכות ולצאת ממנה, וכבר הזכרנו שאין לחשוב שמה שביליל הפסח מתעורר בכל שנה ענין יציאת מצרים, הכונה הוא רק שמתנוצץ איזה הארה בלבד, והמצוות שאנו עושים היום בליל התקדש חג, הם רק כרמזים על מה שהיה פעם בפועל, שאז היתה יציאת מצרים בפועל ממש שהיו משעובדים לפרעה במצרים, והוציאם הקב"ה באותות ובמופתים, והיום עושים רמז אל הגלות ואל החירות, שהיו בפועל אז באותו זמן, מחמת שגם היום מאיר איזה הארה מזה.

כי האמת אינו כן, אלא יש לגשת אל החג הקדוש בידיעה ובאמונה בהירה

בפנימיות של האבר, כשהעינים אינן רואות כראוי היינו שיש איזה פגם בפנימיות אבר העין, וכן בכל אבר ואבר, וזה משל להבין הדבר שכל ענין חיצוני שרשו והתחלתו הוא בענין פנימי, וכמו כן הוא ברוחניות, שכשיש גלות הגוף היא סימן שיש בשורש גלות בנפש, וכשיש גאולת הגוף סימן שיש גאולת הנפש.

במצרים, כמו שהתחלת השעבוד והעבדות שרשה היה בגלות הנפש, כן התחלת הגאולה מן העבדות שרשה היה בגאולת הנפש. ודבר זה רמזו בדברי המדרש על הפסוק בשיר השירים (ב יא יב) כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו. הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. וכתוב על זה במדרש (שמות רבה טו א) 'קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך' אמרו לפניו רבון העולמים ת' שנה אמרת לנו להשתעבד ועדיין לא שלמו, אמר להם כבר שלמו שנאמר 'כי הנה הסתיו עבר' מיד גלו הצדיקים את ראשיהם שהיה מכוסה שנאמר (שם) 'הנצנים נראו בארץ' אלו הן שבטו של לוי שהיו צדיקים כולן. והיינו שבזמן גלות מצרים היה ראש הצדיקים מכוסה, ואז התחילו לגלות ראשם, ובזה התחילה הגאולה. וצריך להבין ענין זה.

ולפי האמור מבואר היטב כוונת המדרש, שכשהגיע זמן הגאולה, "הנצנים נראו בארץ", שהצדיקים גילו ראשיהם, גילוי ראשי הצדיקים היינו

זו סתומה לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. דהיינו שרק אז התחילה גלות מצרים כיון שנסתמו עיניהם ולבם. ועד שלא נפטר יעקב לא התחילו המצרים לשעבד את ישראל, ואל יעלה על הדעת שיעקב אבינו ע"ה היה כמו שוטר ומושל במצרים שהוא מנע מהם לשעבד בישראל, אלא שיעקב אבינו בגודל תוקף קדושתו, שהוא היה בבחינת "ישראל" כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, השפיע מקדושתו על כל זרעו, וממילא היו ישראל במצב עליון בנפשם, ואשר על כן לא היתה כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, שכיון שהדעת אינה בגלות ואין גלות הנפש, כל ענין קליפת מצרים ופרעה אין לה שום קיום, כי כשנתגלה צורת נשמת ישראל בקדושתה, אפילו בהמות וחיות יראים מהם.

ורק אח"כ כש"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור הוא" רק אז "ויקם מלך חדש על מצרים", כיון שנסתלק יעקב בקדושתו, ונסתלק יוסף בקדושתו, נסתלקו השבטי יה, ונפסקה השפעת הקדושה אל נשמות ישראל, אז נסתמו עיניהם מוחם ולבם, ונעשה גלות הדעת, וממילא נמשך מזה "ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום, הבה נתחכמה" וגו'.

משל למה הדבר דומה גם אצל אדם בגשמיות שכשיש אצלו כאב וליקוי באחד מאבריו, שורש הפגם מתחיל

ובזה אנו שמחים ביו"ט של פסח, השמחה היא ממש "על גאולתינו ופדות נפשינו", שזה נעשה ממש בפועל. ואע"פ שאין לנו ארץ מצרים הגשמית, ואיננו משעובדים לפרעה, אבל זו היתה רק תוצאה, אבל אותו שורש הגאולה של אז נשנה בכל שנה ושנה, כל הענין של "ועברתי בארץ מצרים כליליה הזו והכתי כל בכור בארץ מצרים ובכל אלקי מצרים אעשה שפטים אני ה'", "אני ולא מלאך אני ולא שרף", כל זה קיים בכל ליל פסח, וכידוע מצדיקים שממש פניהם זרחו בליל זה מגודל התגלות אור הקדושה עליהם, החתם סופר זי"ע פניו זרחו בליל פסח באור גדול כזה, שלא היה אפשריות לראות את פניו מחמת האור מלוטש ונפלא שהיה זורח עליו. ועל הרה"ק מלובלין זי"ע ידוע שבשעה שאמר ובמורא גדול זו גילוי שכינה, גילה את הטלית מעל פניו, וכולם נפלו מפחד.

יציאה זו ישנה בכל שנה ושנה אצל כל איש ישראל "ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם". בספרים איתא שאפילו בגשמיות אפשר להמשיך ישועות, על דרך מה דאיתא בספה"ק נועם אלימלך על הפסוק הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל, שמישועה הקודמת אפשר להמשיך עוד ישועות כעין זה, ובזה מבאר מעשה דר' פנחס בן יאיר, שחלק את נהר גינאה'. וכמו שפירשו הצדיקים "הא לחמא עניא וגו' כל

שעד אז היתה הסתרה של ראשיהם של צדיקים, נשמות ישראל היו בגלות תוך קליפת מצרים, אכן אז מיד בבשורת הגאולה, כשאמר הקב"ה 'קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך', מיד 'הנצנים נראו בארץ', נתגלו נשמת הצדיקים שבכלל ישראל להיות גלויים ומשפיעים על הכל בקדושתם הגדולה, ובזה התחיל התנוצצות הגאולה משעבוד ועבדות.

על גאולתינו ועל פדות נפשינו

מעתה צריך כל איש נלבב לדעת, שכבכל שנה ושנה כשמגיע פסח, הרי שאותה הגאולה ממש בשורשה, שהיא גאולת הנפש העיקרית, היא החוזרת ונשנית בפועל ממש אצל כלל ישראל, שהקב"ה מאיר בכל ליל פסח הארה נפלאה על נשמת ישראל, ובזה מוריד ומשבר את הקליפה הקשה הסובבת אותה, ומתגלה זוהרה וקדושתה של הנשמה בעוז ותעצומות.

ומה נפלאים הם מעתה דברי המהר"ל שהצבנו בפתח דברינו (אות ב') בכוונת בעל ההגדה "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", שאיננו כנספחים אל גאולת אבותינו, אלא הוא יצא ממצרים בעצמו, וכמאמר הכתוב שכל איש ישראל צריך לומר בליל פסח "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים", לי בצאתי, כל אחד ואחד יוצא בפועל ממש בכל שנה ושנה, מתוך קליפת מצרים הסובבת את הפרי, נשמתינו הקדושה והטהורה.

שאפשר לפעול ישועות אצל אבינו שבשמים. אבל שורש הכל הוא כאמור גאולת הנפש הגדולה שנעשית בליל פסח על נשמת ישראל.

דצריך ייתי ויכול", שמכאן אפשר להמשיך פרנסה, "כל דצריך ייתי ויפסח", כל הצריך רחמים, יכול להמשיך מכאן. "וכאן הבן שואל"

גואלנו ה' צבאות שמו "קדוש ישראל"

אך על פי כל אשר הקדמנו עד הנה, הרי הפסוקים מתפרשים כמין חומר, שאכן ענין הגאולה שהקב"ה גואל את ישראל, הרי היא שהקב"ה מגלה את קדושת נשמת ישראל, ומסיר מהם את כל החוחים והקוצים הסובבים אותם, המסתירים את קדושתם, וקדושת נשמת ישראל היא היא קדושת הקב"ה, שהרי נשמת ישראל היא חלק אלוקי ממעל, אשר נחצבה מתחת כסא הכבוד, וקוב"ה וישראל חד היא, וממילא כשמתגלה קדושת ישראל, זוהי גילוי קדושתו של הקב"ה, וכביכול שלימות קדושתו ית' היא כשקדושת כלל ישראל מתגלית בעולם, וכל המונעים שמסביבם נשברים ומתבטלים. ולכן "גואלינו ה' צבאות שמו קדוש ישראל", ע"י הגאולה הרי שמו של הקב"ה נקרא בשם 'קדוש ישראל', ואכן הקב"ה הוא "גואל ישראל וקדושו" שהיא היא הגאולה.

ובאמת שזאת היא כל תכלית הגלות, שעל ידי שישראל היו קודם כפרי בתוך הקליפה, והקב"ה מוציאם וגואלם מתחת ידי הקליפה שהוא חזקה יותר

תכלית הגלות - 'וגאלו מיד חזק ממנו' שע"ז נתגלה הקדושה ביתר שאת

לאור כל האמור נוכל להתקדם ולהעמיק עוד, להבין ביתר שאת ענין "גאולה" מהו, איזה אור גדול יש בה, ומה כלול בברכה הרוממה שאנו מברכים בסיום ההגדה "אשר גאלנו וגאל את אבותינו". וגם יתבאר לנו שכל תכלית הגלות מלכתחילה היא רק הגאולה שאחריה.

הנה הנביא ישעיה אומר (מו ד) "גואלנו ה' צבאות שמו קדוש ישראל". וכן הוא אומר (שם מט ז) "גואל ישראל וקדושו". ויש להבין עומק כוונת הפסוק. [ובפשטות הכוונה הוא שהקב"ה גואלינו מכל צרה וצוקה ומכל המשעבדים בישראל, אכן בזה טמון עומק יותר, שהרי מזכיר השם 'צבאות' שהוא מרמז על 'אות הוא בצבא דיליה' כמבואר בגמ' (חגיגה טז.), וכן מוזכר בפסוק על היות השי"ת נקרא "קדוש ישראל", והיינו שמלבד שהוא "גואל ישראל", הוא "גואל ישראל וקדושו", דהיינו קדושו של ישראל. ויש להבין המכוון בזה.]

נתוודע שמו יתברך בעולם, כמו שאמר יתרו (שמות יח יא) "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים", והכוונה בזה שגדול כח הוי"ה שהוא כח הקדושה מכל הכוחות העליונים של הקליפות הגדולות, זה נודע אז שהקב"ה ברא אותם עם כל תוקפם וחוזקם, ועתה נתגלה שגדול ה' הוי"ה מכל 'אלקים' שמשם יניקתם ושורשם של אלו.

ליל שימורים הוא לה' לדורותם - גילוי קדושת ישראל בלילה הזה בכל הדורות

ליל התקדש חג הבא לקראתינו לשלום, הוא היום בשנה שמיועד לענין ה'חירות' אשר בו נתגלה ענין "גואל ישראל וקדושו", שזה נעשה ונשנה בכל שנה ושנה, בכל נפש ונפש מישראל, כמו שנאמר בפסוק "ליל שימורים הוא לה", הוא הלילה הזה שמורים לכל בני ישראל לדורותם", וכמו שכתב רש"י, שהיה הקב"ה שומר ומצפה לו לקיים הבטחתו להוציאם מארץ מצרים. ולא רק ממצרים אלא "שמורים לכל בני ישראל לדורותם" כמו שפירש רש"י משומר ובא מן המזיקים. כל המזיקים, כל הד' מלכויות שהם הד' אבות נזיקין, בלילה הזה הקב"ה גואלינו מכל אלו, ומסיר ממנו המזיקים את נשמתינו, ומגלה את אור זוהר נשמתינו בטוהרת.

דבר זה שביליל פסח חוזרת ונשנית הגאולה כל שנה, מפורט היטב בפיוט שבסוף ההגדה המתחלת "אז רוב נסים הפלאת בפסח" שאכן הרבה נסים היו

מהם, ע"י זה מתגלית קדושת ישראל הרבה יותר, בבחינת יתרון האור מן החושך. ובכן מתגלה גם מלכותו של הקב"ה ביתר שאת ע"י ישראל הגאולים. והוא כמו שנאמר בפסוק (ירמיה לא י) "כי פדה ה' את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו", שעיקר הגאולה הוא באמת בזה שהוא מיד חזק ממנו.

וזהו שורש הגאולה, כמו שמצינו שאמר משה רבינו לפרעה (שמות ט טז) "ואולם בעבור זאת העמדתיך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ", דהיינו שכל מה שהנך עומד בכלל, וכל מה שהנך מתקיים, הוא "בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ", שכשהקב"ה שובר הקליפה החזקה מן הקדושה, "גואל ישראל וקדושו", ומוציא הפרי, אז נעשה התעלות גדולה ונוראה בכבוד שמים, ומתגלה הקדושה ביתר תוקף ועוז. וכמו שכתב במדרש על הפסוק (תהלים צג ב) "נכון כסאך מאז מעולם אתה", אע"פ שמעולם היית, אבל נכון כסאך מאז, מזמן קריעת ים סוף שאמרו ישראל אז ישיר. ואזי נשמות ישראל נמשכים אחר הקב"ה בבחינת "משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו".

בן ידוע שיציאת מצרים היא השלמה למעשה בראשית, כמו שמרומז בברכת קידוש שאומרים בשבת גם "זכרון למעשה בראשית" וגם "זכר ליציאת מצרים", שע"י שבירת קליפת מצרים

וישאלום. אמנם תגבורת הקדושה שהשפיע הקב"ה על ישראל בלילה ההוא אעפ"י שלא היו ראויים, היתה השפעה של קדושה כל כך עד שנתבטלה הטומאה בתתק"ס בקדושה. והוא מוסיף דלכן בכל ליל פסח מותר להשתמש במשכונות של נכרים, אע"ג שלא נטבלו, כי אז מכח גודל התלהבות דסיפור יציאת מצרים לא ישלוט בנו כח הטומאה, עכדה"ק.

בלילה הזה, הקב"ה מאיר אור גדול וקדוש, והקדש זה מפקיע ומוציא מידי שעבוד, הקדש היינו קדושת הגוף של כלל ישראל שהם "קודש ישראל לה", 'אתה קדוש ושמן קדוש ועם ישראל גוי קדוש, וזה מוציא מידי כל השעבודים. הקב"ה מראה שישראל בני מלכים הם, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וזהו "עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם", ישראל הם בני מלכים, וממילא הרי מעצמם הם בני תורה, אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, מאן מלכי רבנן. וכדאי" בבבא בתרא דף ז':, שרבנן אינם צריכים שומרים, ולכן פטורים מלשלם מס לשומרי העיר, והיינו שכיון דאורייתא וקוב"ה וישראל חד, ממילא ישראל מלכים הם, ואין להם שייכות לשום עבדות.

גילוי קדושת ישראל בכל פרטיה

בליל התקדש חג שבו מתגלה קדושת ישראל, הרי היא מתגלה עם כל

לישראל בליל פסח. הנס של הכנעת סיסרא וחיילותיו - "טיסת נגיד חרושת סלית בכוכבי לילה". הנס של סנחריב וחיילותיו - "יעץ מחרף לנופף אווי הובשת פגרו בלילה". הכנעת אלילו של נבוכנצר - "כרע כל ומצבו באישון לילה". דניאל בפתרון חלום נבוכדנצר - "לאיש חמודות נגלה רז חזות לילה". פתרון כתב שעל הקיר ע"י דניאל ומיתת בלשאצר - "משתכר בכלי קדש נהרג בו בלילה, נושע מבור אריות פותר בעתותי לילה". נס הכנעת המן - "שנאה נטר אגגי וכתב ספרים בלילה". ויהי בחצי הלילה.

ובנמ' (פסחים קט:): גם נפסק להלכה למעשה שליל פסח משומר מן המזיקים לדורות בכל שנה ושנה, שהרי לכן תקנו רבנן ד' כוסות, ולא חששו בלילה זה חשש של זוגות.

דבר נפלא מצינו בספר תורת משה להחת"ס זי"ע (פר' צו עה"פ והרים את הדשן) על מה שכתב במג"א סי' תע"ב סק"ב שהמהרי"ל השתמש במשכונות של גויים בליל פסח, וכתב שעל כלי אכילה של גויים שאינם טבולים יש בהם סכנה וטומאה עצומה של לחמם טמא, וכתב שלכן כששאלו ישראל ממצרים כלים, השאילום בשמחה, ורוצים להוסיף יותר ממה שמבקשים, אע"ג דאינהו מצרים לא חזו, מזלייהו השר שלהם חזי, שזה יגרום טומאה לשונאי ישראל, וזוהמא רבה, לכן

יחידה, הרומזת על יחוד ודביקות האדם בו ית"ש דיבוק ויחוד גמור.

ולכן אמרו חז"ל שחייב לשתות בליל פסח ד' כוסות לסימן חירות, נגד ד' לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. כי אלו הד' לשונות מורים שיצאו ישראל ממצרים ערות הארץ, ותקנו מדותיהם בכל ד' בחינות, 'נפש רוח נשמה חיה' שהם נאצלים מד' עולמות, 'אצילות בריאה יצירה עשיה'. כי ו'הוצאתי' הוא נגד בחינת 'נפש' מעולם העשיה שרובו רע, ועל זה צריך הוצאה לברר אוכל מתוך הפסולת. ו'הצלתי' הוא לשון הפרשה נגד בחינת 'רוח' מעולם היצירה, ששם טוב ורע מחצה על מחצה, וצריך להפריש הרע מטוב. ו'גאלתי' נגד 'נשמה' מבריאה, שצריך רק גאולה שלא יקרב מעט הרע. ו'לקחתי' אתכם לי לעם הוא מדריגה גדולה וגבוהה, בחינת חיה מעולם האצילות.

ובזה מתרץ מה שהקשו המפורשים שהרי יש עוד לשון אחד בגאולה שם, דכתיב שם (שמות ו, ח) והבאתי אתכם אל הארץ כו'. ולפי האמור מתיישב היטיב, כי ו'הבאתי' אתכם אל הארץ כו', זהו נגד בחינת 'יחידה', שהוא נגד קוצו של יו"ד מהוי"ה, שלא זכינו עתה עדיין ליחידה עד לעתיד, שנזכה אז לבוא עוד לבחינת יחידה הנ"ל, לקוצו של יו"ד מהוי"ה שורש נשמותינו. ועל זה אמר ו'הבאתי' אתכם אל הארץ רומז

הפרטים, ונשמתם הקדושה מאירה בכל ד' חלקי הנשמה, וזה עומק הענין של ד' לשונות של גאולה, שמתגלה גאולה מיוחדת בכל ד' חלקי הנשמה, ועל זה נתקן מצות ד' כוסות, כנגד ארבע חלקי גאולה.

דבר נשגב זה מתבאר בספה"ק "זרע קודש" (פר' בשלה) להרה"ק מראפשיץ זי"ע על פי הידוע מספרים הק' שבעולם העשיה הרע שבו יותר מהטוב, ובעולם היצירה הוא מחצה על מחצה, ובעולם הבריאה רובו טוב, ובאצילות הוא רק טוב ולא מעורב רע כלל, כי לא יגורך רע (תהלים ה, ה).

והנה האדם יש בו כל הבחינות מד' עולמות הנ"ל, כי האדם כלול מ'נפש' 'רוח' 'נשמה' 'חיה', והיינו, כי ה'נפש', נוטה לבהמיות וחפץ בתאוות גופניות שבעולם העשיה שרובו רע. ה'רוח', כלול מטוב ורע, ובו הבחירה, ולכן מצינו בכתוב כמה בחינות ב'רוח', מצד הטוב, אך רוח, רוח הקודש, רוח טהרה, רוח נשברה, שפל רוח. ולהיפוך מצד הרע, רוח גבוהה, רוח קנאה, רוח טומאה, וזהו נגד עולם היצירה, שהטוב והרע הוא בו מחצה על מחצה. ה'נשמה', הוא מעולם הבריאה, שהנשמה נוטה לקדושה וחפצה תמיד ברוחניות. ובחינת 'חיה', הוא מעולם האצילות. באמת יש עוד בחינה נוספת והיא בחי' 'יחידה', אמנם מדה זו אין לנו לעת עתה, רק לעתיד נזכה לבחינת

ההרגשות שבלבו, על החירות לה זכה בלילה הזה.

בספרים הק' איתא בזה עוד בחינה נוספת ויתירה, כי כידוע שבמלחמה הגדולה שבין הטוב והרע יש בחינה שנקראת 'איתכפיא', דהיינו שהטוב כופף את הרע תחתיו והוא משתלט עליו, ויש בחינה נעלית מזו שנקראת 'איתהפכא' שהאדם מהפך את הרע לטוב, שהרע עצמו נעשה טוב, כמבואר בספה"ק ליקוטי אמרים תניא. ועל זה אי' בספה"ק שאף שהאדם בכל ימות השנה הוא עדיין בבחינת איתכפיא, שצריך לכוף בכח את הרע שבקרבו ולכבשו בדרך מלחמה שלא ישלוט בו, בליל התקדש חג זוכין לבחינת איתהפכא, ויש להרגיש שכבר הגיע למדרגת 'צדיק' כמדרגת הצדיקים שלכם חלל בקרבם, והוא יושב כבר מסובין דרך חירות מיצר הרע, כאדם שאין לו עבודת מלחמה, שכבר ניצח במלחמה, כיון שכבר נתבטלו קליפת מצרים וכל שאר הד' מלכויות.

ואפילו עני שבישראל...

לאור האמור מתבאר היטב מה שמצות ארבע כוסות ומצות הסיבה בליל פסח נשנה במתניתין דייקא אצל דינו של העני, "ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, ולא יפחתו לו מד' כוסות", כי בליל פסח אנו מודים ומשבחים להקב"ה על הגאולה ממצרים אע"ג שאכתי עבדי אחשורוש אנו,

למקור שורש נשמותינו הנ"ל, אבל עתה לא זכינו רק לד' בחינות הנ"ל, נגד ד' אותיות הוי"ה, ועל זה מורים הד' לשונות של גאולה הנ"ל.

ובספר הנ"ל במקום אחר כותב ד"כוס" (עם הכולל ועם האותיות) בגי' "מלך", דע"י הד' כוסות מגלים מלכות הקב"ה בד' העולמות, ע"י ד' חלקי נשמתנו שנגאלים בלילה זו.

זהו ליל הפסח אשר בו נתגלה החירות של עם ישראל, שהם בני מלכים, ועמך כולם צדיקים, מתגלה שכל אחד מישראל מצד עצמותו הוא קדוש וטהור ומאוד נעלה בתורה וביראה, ושכל איש ישראל מוכן שיהא שורה עליו רוח הקודש, כמו שבקש דוד המע"ה (תהלים נא) אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו, אלא שישנן קליפות המסתירות ומונעות את גילוי הקדושה בנשמת ישראל, וכשמגיע ליל פסח הקב"ה מגלה קדושתן של ישראל, במסות ובאותות גדולות, ומוציא גוי מקרב גוי, ופוקעים כל המצרים של כל המלכויות. ובלילה הזה שורה על כל איש ישראל כל חלקי נשמתו הטהורה נפש רוח נשמה וחייה.

על האדם רק להכין עצמו שירגיש באמת החירות של חלקי נשמתו שיצאו ונתגלו בטהרם, ולכן התקינו חז"ל מצוות המורות על חירות, ד' כוסות דרך חירות, היסבה דרך חירות, ובזה האדם עושה פעולה לבטא בכלי המעשה את

גלות אדום נעשה האדם שר מעל שרו של אדום, גלות 'אדום' הוא מלשון שתיקה מלשום 'דום' שמנסה להשתיק כלל ישראל מדיבורי תורה ותפילה, אכן יעקב נעשה שר מעליו, ולכן הוא 'מדבר' 'פה סח', מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, להוציא בהתגלות כל הקדושות הפנימיות שבישראל, לספר בשבחא דמרייהו, ואפילו עני שבישראל ישראל הוא, וגם הוא זוכה לכל זה.

בראש כל מועדות נשאת פסח - 'סדר' חירות וגאולה על כל השנה

והנה פסח נקרא ראש המועדים, כמו שאומרים בפיוט ואמרתם זבח פסח "בראש כל מועדות נשאת פסח", לכן החכם עינו 'בראשו', ומשים עיניו ולבו על הראש לכל המועדים, ומתבונן ועושה הכנה דרבה, שבאמת יזכה להרגיש החירות והגאולה, לחיות בעבודת ליל התקדש חג עם הרגשות הנעלות של בנים אתם לה' אלוקים, ממלכת כהנים וגוי קדוש, כשהוא משוחרר מכל החושים והקוצים הסובבים אותו תמיד, וממילא כשהעבודה בליל פסח הוא כמו שצריך, זוכה גם כן ליטול ולהמשיך חירות מלילה זה על כל השנה כולה.

ונסיים בזה מעין הפתיחה, שלכן נקרא ליל הסדר, שאמרו צדיקים שהוא סדר על כל השנה, ויש לומר גם שהוא משום שבלילה זה נעשה "סדר"

ואנחנו עדיין נמצאים בגלות. אכן כבר כתבו בספר חתם סופר ובשאר ספרים על מה שאנו אומרים "ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם", שיציאת מצרים היתה באמת חירות עולם, כי אע"ג שלדאבוננו אנחנו נמצאים בגלות, אכן מאותו מצב שהיה בגלות מצרים יצאנו לחירות עולם, כי זה לא יחזור שוב לעולם, כי שורש ענין גאולת מצרים, היה "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים" שהקב"ה נתן לנו התורה בעקבות יציאת מצרים, וזה היא לחירות עולם, ע"י שגם בגלותינו לא עזבנו אלוקנו, והתורה הק' היא מנת חלקינו בכל מקום ובכל זמן.

ולכן כתבה המשנה דין ד' כוסות ודין הסיבה, דייקא אצל העני, ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ולא יפחתו לו מד' כוסות, כי הרי אמרו 'אין עני אלא בדעת', והיינו אפילו העני בדעת שמרגיש עצמו בימות השנה שאין לו מאומה, והוא עדיין ברשות הד' מלכויות, ידע נאמנה שבליל הפסח גם אצלו שייך היסבה וד' כוסות, שלכל אחד ואחד וישראל באשר הוא שם, יש אצלו בליל זה נקודת החירות, וכמו שאמרו עני שבישראל מלשון כי שרית עם אנשים ואלקים ותוכל, כי בליל זה זוכה כל אדם לבחי' חירות ושרות.

דבר זה הוא אחד מהמעלות הגדולות של ליל התקדש חג הפסח, שנעשו בני ישראל שרים, אפילו בגלותינו שהוא

האמיתי, שהוא שאיש ישראל יהיה 'בן חורין', והוא סדר חזק ונכון, שהוא יוצא מתחת יד מצרים ונגאלים מעול שעבוד ד' המלכויות הסובבים את נפשינו ונשמותינו בימות השנה, ו"סדר" זה נמשך גם כן על כל השנה, שיכול כל אדם לשאוב מלא חפניים כחות וקדושות מאותו אור החירות והגאולה המאיר בנפש כל איש ישראל בליל התקדש חג. בבחינת "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" לרמז שצריך שישאר בפיו טעם מצה המרמז לחירות.

תפילתינו בזה "קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה" "תאיר כאור יום חשכת לילה" "שפוך המתך אל הגויים אשר לא ידעוך וגו'" ויה"ר שנאולת מצרים תתעורר בפועל ממש, ונוכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים, בלב ונפש חפיצה, וכמו שכתב הרב בעל צבי לצדיק זי"ע ברמזו הסימן "שלחן עורך" שלחן ר"ת 'לב שלם נפש חפיצה', שכך צריך להראות עבודת הלילה. ותפילתינו שנוכה בהאי שעתא להתגלות אורו של מלך המשיח ברחמים רבים וגלויים במהרה בימינו אמן.

באה שבת. בא להתוודע.

לומדי הדף היומי מנויי להתוודע ממשיכים להתענג על 'גליון נושא יומי', המגיע הישר אל תיבת הדואר או לדואר האלקטרוני, בנוסף ל"שיעור האזנה יומי" במגוון שפות לבחירה בקו הטלפוני של להתוודע.

מה יתן לי "להתוודע" לחיים?

שאלות שינון שבועיים
מבחנים בסגנון אמריקאי לשינון הנלמד למען יעמדו לימים רבים

שול"ת מיוחד
שאל את הרב מנויי המערכת נהנים משול"ת פורה ובהיר עם רבני המערכת

שיעור יומי
מוקלט ומתועד שיעור עיוני בנושא מרכזי ב-25/10 דק' לבחירה ע"י מג"ש מפורסמים במגוון שפות

שיעור יומי
בדיוור ישרי שיעור בן 4 עמודים בנושא עיוני על הדף בעריכה בהירה

למנויים: 02-9904001

סי'אין גלאגן דאס מפיע נפלאג...

חדש! ניתן להשיג את הגליונות היומיים שלך להתוודע
אשר מלאים זיו ומפיקים נוגה בנושאים על הרף
אסופים יחד בחוברת אחת במתכונת "דו חודשית"
להנאת לומדי הרף היומי, ולהעשרת הידע ההלכתי.

רהמ"ת

ולגלות מחמדי המודה בכל דף בש"ס

הובת דו הדישי שיל גליוני להסודיע
מסכת ברכות
מרף לי ער דף מ"ד

סייעוסי ונומיסי בעל פה ונכתוב לאל קניי ונל

דוד טכ 9 ימנב תש"פ

הגליונות ערוכים בטו"ט ודעת בראשות
הרה"ג ר' אהרן רובינפעלד שליט"א
בעל מח"ס תורת הקניינים, תורת המצוה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות | למנויים חודשיים: 02-9904001